

Bijzonder stukje verleden van Kotten weer zichtbaar

Infobord en wandelroutes rond historische diepboring



PLAATSING VAN HET INFORMATIEBORD 'DIEPBORING PLANTGAARDE' DAT VANDAAG WORDT ONTHULD IN KOTTEN JAN RULAND VAN DEN BRINK

Een dik eeuw geleden werd er in Kotten diep geboord naar bodemschatten. Een informatiebord en wandelroutes moeten de herinnering aan dit bijzondere stukje historie levend houden.

GERARD MENTING

Gerard Menting

Kotten

Met een beetje pech had het glooiende landschap rond Kotten er heel anders uitgezien. In 1909 is diep de grond in geboord om te onderzoeken welke bodemschatten geoogst konden worden. Deze Diepboring Plante-gaarde leidde uiteindelijk toch niet tot ontginningen.

Steenkool en zout behoorden tot de bodemschatten die werden aangetroffen in de lagen die met de boring in kaart werden gebracht. Op de locatie aan de Fukkinkweg, net voorbij boerderij de Plante, onthult de veelgeprezen kenner van de lokale historie en geologie Willem Peletier zaterdag een nieuw informatiebord over het speuren naar bodemschatten.

Chris Nijhof en Raymund Roos, beiden actief bij de Historische Kring Kotten, hebben zich ingespannen om dat bijzondere stukje verleden van Kotten weer zichtbaar te krijgen. Tot een aantal jaren geleden stond op de hoek van de Fukkinkweg en de Wilterdinkweg ook een uitkijktoren, vertelt Nijhof (1955). „Ze hebben daar het onderhoud vergeten waardoor de toren, net als het informatiebord is vervallen en weggerot. De resten zijn toen door de gemeente weggehaald.”

Samen met Roos (1954) is hij op zoek gegaan naar informatie over dat bijzondere stukje historie. „Dit is natuurlijk heel erg van Kotten, het is zowel toeristisch als vanuit historisch en geologisch oogpunt interessant. Daarom wilden we dat weer onder de aandacht brengen.” Het ging ze niet om de uitkijktoren, wel om een nieuw informatiebord en het in ere herstellen van drie wandelroutes, die met die plek waren verbonden.

Vlakbij boerderij de Plante aan de Fukkinkweg stond in 1908 en 1909 de houten boortoren, waarmee de Nederlandse Maatschappij tot het Verichten van Mijnbouwkundige Werken diep de grond in boorde, op zoek naar delfstoffen. In navolging van omliggende landen liet de Dienst Rijksopsporing van Delfstoffen begin vorige eeuw in Nederland zoeken naar kansrijke locaties.

Bij een bankje onder een eik aan de Fukkinkweg kijk je uit over het licht glooiende landschap, waar zo'n 25 meter verderop de boortoren heeft gestaan. Die boorde tot een diepte van 1134,01 meter en kwam onderweg inderdaad bodemschatten tegen, vertellen Nijhof en Roos. De eerste steenkool die werd aangeboord zat op een diepte van 695 meter. „Dat was toen een hele happening. Er is na de vondst van de steenkoollaag een foto gemaakt van de mensen die er werkten voor de boortoren. Die foto heeft ook een plaatsje op het informatiebord dat we onthullen.” Een stukje van de boorkern dat indertijd omhoog is gehaald en bewaard is gebleven,

krijgt ook een plek bij het informatiebord.

De bodem rond Winterswijk is voor geologen interessant omdat diepere aardlagen daar dicht aan de oppervlakte liggen, leggen Nijhof en Roos uit. „Ze kwamen bij 440 meter steenzout tegen en vonden dik 250 meter dieper ook steenkool. Omdat hier twee aardlagen in elkaar geschoven waren, bleek het lastig om te winnen. Ze vonden uiteindelijk vijf vrij dunne lagen steenkool, van 45 tot 123 centimeter dik'', zegt Nijhof.

In de jaren twintig is er nog een vervolgonderzoek gekomen in Corle. Daar werd voor het eerst in Nederland olie aangetroffen. Ook daar werd geconcludeerd dat het niet exploitabel was. „Daar hoeft u niet om te treuren, als je ziet welke gevolgen het winnen van delfstoffen had voor het landschap in Zuid-Limburg'', zegt Roos.

In het archief van de vereniging vonden ze alle gegevens voor het informatiebord en het bij de tijd brengen van de wandelroutes langs de geologisch interessante plekken. „Voor het grootste deel afkomstig van de hand van Willem Peletier. Daarom hebben we hem ook gevraagd om het bord te onthullen.''

Voor de wandelroutes (9, 13 en 17 km) is een fraai boekje vol geologische en historische informatie gemaakt. Dat is zondag 27 februari tussen 09.00 en 12.00 uur voor 5 euro verkrijgbaar bij het vertrekpunt, verenigingsgebouw Wilhelmina aan de Meester Meinenweg 1 in Kotten. Een week later vanwege het slechte weer.

Hopen op grote hoeveelheid kalizout voor bemesting land

Met extra veel belangstelling keken landbouworganisaties in 1909 naar de proefboring in Kotten. Ze hoopten dat er grote hoeveelheden kalizout werden aangetroffen, belangrijk toen voor de bemesting van het land. Het Rijkslandbouwproefstation in Wageningen werd ingeschakeld om chemisch onderzoek te doen naar de opgehaalde zoutlagen.

De onderzoekers beschrijven in het begin van hun rapport uit 1909 het belang om kalizout uit eigen land te kunnen gebruiken. Jaarlijks was de Nederlandse landbouw de grootste gebruiker van kalizout met 959 kg K₂O per vierkante kilometer; Duitsland volgde met 651 kg. Alle kalizout moest echter uit Duitsland worden geïmporteerd. In 1909 16,5 miljoen kg voor 2,85 miljoen gulden, waarvoor ze een kwart meer betaalden dan de Duitse boeren.

De resultaten van de boring vielen tegen, werd in de conclusies duidelijk: 'Vóór er echter sprake van kan zijn, dat wij den landbouw uit eigen bodem van kali kunnen voorzien, zullen er meerdere en veel rijkere vondsten

noodig zijn dan die te Plantegaarde geschiedde, of wel nieuwe procédé's moeten worden uitgevonden om zouten met laag kaligehalte met voordeel te kunnen verwerken'.
